

Met het door de zonde neergedrukte peil van Israëls zedelijk leven was bij de wetgeving van Mozes rekening gehouden. De mogelijkheid van echtscheiding was Israëls schande, gelijk het aannemen van het voorstel-Naquet, dat de behoefte in Frankrijk heette te eischen, grooter schade en erger schande is dan het verlies van twee gewesten.

Wat Israëls wetgeving in dezen ons leert, juist omdat zij het waarmerk der relatieve volkomenheid draagt, ligt iets dieper dan de meest oppervlakkige waant. Hierin heeft men die wetgeving te copieëren, dat soms van rechtswege niet onmiddellijk kan verboden worden wat nochtans zonde is, en bij hooger en levenstoon wellicht zelfs door de wereldlijke overheid niet geduld zou worden.

Waar de bevolking eens lands, geheel of ten deele, te laag nog staat of te diep zonk om zelve de voor de opvoeding van haar kroost vereischte scholen te stichten, daar zal wellicht de overheid zich voorshands met die taak moeten belasten, al zijn dan ook de straks daartestellen dusgenaamd »openbare» scholen de opgerichte monumenten der nationale schande.

En al erkent men met Taine ¹⁾, dat in de door de maatschappij zelve in het leven geroepen Hoogescholen een niet gering te schatten bolwerk voor de vrijheid is gelegen, daar aan de van het openbaar gezag uitgaande Universiteiten lichtelijk sommige opiniën wel niet uitdrukkelijk, maar toch stelselmatig worden geweerd ²⁾, — toch

¹⁾ *Les origines de la France contemporaine. La révolution.* I, p. 215.

²⁾ Zoo is het niet waarschijnlijk, dat aan de Rijks-Universiteiten in de theologische faculteit voorshands eenig ander hoogleeraar zal worden benoemd, dan wie met zijne daar reeds gevestigde ambtgenooten een in de oogen van een grooter of kleiner publiek geschikt geheel vormt ter opleiding van predikanten in de Nederlandsche Hervormde kerk. De heer Kappeyne wees destijds op de benoeming van den tot het Remonstrantsche kerkgenootschap behoorenden Dr. C. P. Tiele tot hoogleeraar aan de Universiteit te Leiden, als toepassing van het nieuwe beginsel, dat met betrekking tot de theologische faculteiten in de wet van 1876 was opgenomen. *Mundus vult decipi.* Niet dit zou het eigenlijke onderscheid zijn, dat de hoogleeraren niet meer lid behoeften te wezen van de Nederlandsche Hervormde kerk, maar dat de theologische faculteit niet bepaaldelijk met het oog op de belangen van dat kerkgenootschap zou worden bezet, en hoogstens zou het eerste een gevolg zijn van het laatste. Tot dusverre moet echter het eerste bewijs nog worden geleverd, dat men in de benoe-